శ్రియైనమః.

శ్రీమతేనారాయణపరబ్రహ్మణేనమః.

శ్రీమదహోబిలమహాస్థాననిర్వాహధురన్ధరైః,
నంబాకం - శ్రీమన్నారాయణయతీన్ద్రమహాదేశికైః
సకలలోకోజ్జీవనాయవిరచితం,

శ్రీసన్ధ్యాభాష్యం.

బ్రహ్మయజ్ఞ దేవర్షిపితృతర్పణాదిసహితంసత్,
శ్రీవైష్ణవసార్వభౌమైఃకారయితవ్యచిత్త వ్యచిత్తకనప్రమేయేషు
భాష్యతాత్పర్యవివరణీసహితంయథాతథాపరిశోధ్య

శ్రీ-ఉ-ప్ర,మ-రా-రా-శ్రీ, బి॥వేంకటాచార్యాణాంసహాయేన.
నే - వెంకటసుబ్బాశాస్త్రిణా,
అ- వేంకటసుబ్బయ్యనామ్నాచస్థాపితాయాం.

సత్సంప్రదాయకళానిధిముద్రాక్షరశాలాయాం
శ్రీ, ఉ॥ శోమాశియాణ్డాన్-శ్రీనివాసాచార్యైః.
తూ - వేంకటాచార్య,
ప - రామానుజాచార్య,
ప్ర - గోపాలాచార్యాణాంసహాయేనముద్రితం
సద్విజయతేతరాం.

బెంగుళూరు-
విషుసంవత్సర మకరకృష్ణద్వితీయా.

ప్ర క ట నా.

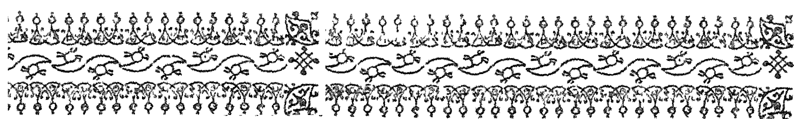
ఇదానీంముద్రితస్సన్థ్యాభాష్యస్సమాప్తః-అతఃపరం-శ్రీమన్నిగమాన్త మహాదేశికవిరచిత ద్వాత్రింశద్రహస్యాన్తర్భూతేషురహస్యేషు - అభయప్రదానసారః - అఞ్జలివైభవః - ప్రధానశతకశ్చ- అచిరాదేవముద్రితోభవేత్- తదనన్తరం- పరమతభంగ మునివాహనభోగ విరోధ పరిహారాదయో ముద్రితాభవేయుః - యేషాంయేషు శ్రీకోశేషు అపేక్షాతే అధఃప్రదర్శ్యమాన అస్మన్నామధేయే పత్రికాప్రేషణంకుర్వన్తిచేత్ - అచిరాదేవపుస్తకాః ప్రేషితాభవేయుః.

౧౮౮౯సం॥

ఫిబ్రవరినెల ౫-తేది.
బెంగుళూరు
తులసీతోట్టం.

తూప్పల్ - వేంకటాచార్యః.
పరవస్తు - రామానుజాచార్యః.

శ్రియైనమః

శ్రీమతే రామానుజాయనమః

శ్రీవణ్ శఠకోప శ్రీనారాయణయతీంద్రమహాదేశికాయనమః

శ్రీమదళహియ శింగల్ సన్నిధియిల్ ఇరండాంప్పట్టం నంబాకరం శ్రీమన్నారాయణ యతీంద్రమహాదేశికన్ । అరుళిచ్చెద సంధ్యాభాష్యం ॥

శ్లో॥ పుండరీకాసనాసీనం పాండరాభ్రేందుసన్నిభం । అఖండబోధజనకం హయగ్రీవముపాస్మహే । నమామిశఠజిద్యోగి చరణాంబురుహంహిమే । యత్ప్రసాదేనవేదార్థా హస్తామలకతాం గతాః ॥ ఆపోహిష్ఠాదిమంత్రాణాం వ్యాఖ్యాస్సంతిసహస్రశః ॥ త్రయ్యంతార్థానుసారేణ వ్యాఖ్యాయం క్రియతేమయా॥

మూ ॥ ఆపోహిష్ఠాదిమంత్రస్య సింధుద్వీపఋషిః - గాయత్రీఛందః - ఆపోదేవతా - ప్రోక్షణేవినియోగః- ఆపోహిష్ఠామయోభువః - తానఊర్జేదధాతన - మహేరణాయచక్షసే - యోవశ్శివతమోరసః - తస్యభాజయతేహనః - ఉశతీరివమాతరః - తస్మా అరంగమామహోయస్య క్షయాయజిన్వథ - ఆపోజనయథాచనః ॥

భాష్యం ॥ ఆపోహిష్ఠాదిమంత్రాణాం పాంచరాత్రాది సచ్ఛాస్త్రేషు పరమాత్మా దేవతేత్యభిధానాత్ । అత్రత్యా దేవతా శబ్దాః । పరమాత్మనారాయణవాచకాః । అతోన్యపరతయా ప్రతీయమానానామపి శబ్దానాం నామరూప వ్యాకరణశ్రుత్యా పరమాత్మపరతైవహి వేదాన్తేషు నిరూపితా ॥ ఆపోహిష్ఠామయోభువః । హేఆపః యూయంమయోభువఃస్థాపిః- సర్వస్యప్రాణిజాతస్య సు

ఖభూః మయోహి । దేవ్యై శివం తన్మయ ఇతి ✻ మయశబ్దస్య సుఖ
సాధనవాచకత్వాత్తత్కార్యస్య తచ్ఛబ్దేనాభిధానం ద్రష్టవ్యం ।
తా న ఊర్జే దధాతన । ఏవం సుఖభూమిత్వాత్ తాః యూయం నః
అస్మాకం । ఊర్జే । ఊర్జమన్నమిత్యూర్జశబ్దః అన్నవాచి । తతో
ద్వితీయైకవచనస్యైకారో వర్ణవ్యత్యయేన ద్రష్టవ్యః । ఊర్జమ
న్నం । దధాతన । దత్త । దధాతనేతి దదాతేర్ధాతోర్దాన వాచి
నో లోట్ పరస్మైపదం మధ్యమపురుషైకవచనం । తప్తనతప్తనా
శ్చేతి తనాదేశః । మహే రణాయ చక్షసే । మహే । మహతే. రణా
య. రమణీయాయ. చక్షసే. ఇంద్రియాయ. అస్మదుక్తాన్నప్రార్థనం
కిమర్థమిత్యపేక్షాయాం. ఇంద్రియప్రకాశన సిద్ధ్యర్థమిత్య వగమ్య
తే, ఇంద్రియాణామన్నేనహి మహత్త్వం రమణీయత్వంచ. యద్యప్య
న్నమయంహి సోమ్యమన ఇతి అన్నస్య మనఃపోషకత్వమేవ. ✻ తథా
ప్యత్ర అన్నశబ్దేన ఇంద్రియపోషకవిషయా ఉపలక్ష్యంతే. యోవశ్శివ
తమో రసః. వః యుష్మాకం. యః శివతమో రసః పుణ్యతమస్సంసార
భేషజభూతో రసవిశేషః. తస్య భాజయతేహ నః. నః అస్మాన్ ఇహ
జన్మవిశేషే- తస్య భాజయత. తం రసవిశేషం సేవయత. అనేన ఐహి
కాముష్మికంచ ప్రార్థితం భవతి. ఇంద్రియపోషకత్వేనాన్న ప్రా
ర్థనంచ న ముముక్షుత్వవిరోధి. ముముక్షోరపి యావత్సాధననిష్ప
త్తి దేహేంద్రియ ధారణస్య తద్వారా జ్ఞానవికాసస్యావశ్యాపేక్షిత

✻ సంధ్యాభాష్య తాత్పర్యవివరణీ॥ మయశబ్దస్య సు
ఖసాధనవాచకత్వాత్ - తత్కార్యస్య తచ్ఛబ్దేనాభిధాన మిత్యత్ర
ఆయుర్ఘృతమిత్యాదికం - దృష్టాంతః - తత్రహి - ఆయుస్సాధనీ
భూతే ఘృతే ఆయుశ్శబ్దప్రయోగాత్ - ✻ తథాప్యత్రాన్నశబ్దేన ఇంద్రి
యపోషకా విషయా ఉపలక్ష్యంత ఇత్యుక్తం - నతత్ర లక్షణా దో
షః - ప్రామాణిక లక్షణాయా అదోషత్వాత్ - నచైవం నిషాదస్థప
త్యధికరణ న్యాయవిరోధః - తత్రహి లక్షణాభియైవ తత్పురుష స
మాసం పరిత్యజ్య కర్మధారయ సమాసస్యాదృతత్వాదితి వాచ్యం -
క్వచిల్లక్షణాయా గౌరవేణ త్యాజ్యత్వేపి అగతికస్థలేషు లక్షణాయాః పూ
ర్వమీమాంసా సమ్మతత్వాత్॥

త్వాత్. శివతమరసశ్చబ్రంహానుభవ ఏవ. అల్పాస్థిరరూపత్వేన బ్రం
హాదిభోగానామవశిష్టత్వాత్. ఆవిరించాదమంగళం. ఆబ్రహ్మభు
వనాల్లోకాః పునరావర్తినోర్జున. గతాగతం కామకామా ల
భంతఇత్యాదిక మత్ర ద్రష్టవ్యం. స్వాత్మానుభవాదీనాం బ్రహ్మలో
కానుభవాపేక్ష యాతిశయితత్వేపిమహాసముద్రద్రప్సన్యాయేన బ్రం
హానుభవాపేక్ష యాఫలుత్వాత్. కాలాంతరేచ్యవనరూపత్వాచ్చ
నతస్యాపిశివతమరసత్వం. చతుర్విధామమజనా ఇత్యారభ్యసర్వే
చ్యవనధర్మాణః ప్రతిబుద్ధస్తుమోక్షభాగితిస్మర్యతే. ఏతత్సర్వ మ
భిప్రేత్యోక్తం శ్రీవత్సాంకమిశ్రైః. భోగాఇమేవిధిశివాదిపదంచ కిం
చిత్స్వాత్మానుభూతిరితియాకిలముక్తిరుక్తా. సర్వంతదూష జలజో
షమహంజుషేయం హస్త్యద్రినాథ తవదాస్యమహారసజ్ఞః॥ ఇతి. య
ద్వారసశబ్దః పరమాత్మపరః. రసోవైసః. రసగ్ హ్యేవాయంలబ్ధ్వా
నందీభవతీతిశ్రుతేః. శివతమోరసః. పరమాత్మా. ఉశతీరివ మాత
రః. ఉశతీః. స్నేహయుక్తాః. మాతరః. స్వదారకాన్ స్తన్యేనవర్ధ
యంతి తద్వద్యూయమస్మాన్ స్వశేషభూతాన్ యుష్మదీయరసవిశే
షేణ పోషయతేతిభావః. ఇహజన్మనిపోషకత్వం సాక్షాత్కార ప్ర
దానేన. అస్తిహ్యుపాసనవేళాయామపిధ్యేయస్య సుఖరూపత్వం
తదేవహిపరత్వ మత్రానుభూయత ఇతిపరవిషయోయం రసానుభ
వశబ్దః. తస్మాఅరంగమామవోయస్య క్షయాయజిన్వథ. హేఆపః.
యూయంచయస్య. రసస్యక్షయాయ. నివాసాయ. జిన్వథ. ప్రీతా
భవథ. స్వానుభవోపిబ్రంహణఃప్రియతమఏవ. తస్మాత్తస్మైస్యైతస్యర
సస్య సిద్ధ్యర్థం. అరం. అలం. పర్యాప్తం. గమామ. గచ్ఛేమయత్రనా
న్యత్పశ్యతి నాన్యచ్ఛృణోతినాన్యద్విజానాతిస భూమేతిశ్రుతేః. ఆ
పోజనయథాచనః. హేఆపః. నః. అస్మాకం. పూర్వోక్తరసం ద
త్త్వా స్మాన్ జనయథ. వయంచతేనైవరసేన జాతాస్స్మః. నాన్యథా-
బ్రహ్మవిద్యాతఏవహిసజ్జన్మసత్త్వాచజీవస్యసహ్యవిద్యాతస్తంజనయతి
తచ్ఛ్రేష్ఠంజన్మ. అస్తిబ్రహ్మేతిచేద్వేద. సంతమేనం తతోవిదురిత్యా
దిక మత్రభావ్యం. అత్రాప్శబ్దేన పరమాత్మాభిధీయతే. అనేనజీవే
నాత్మనానుప్రవిశ్య నామరూపేవ్యాకరవాణీతి. సత్యంచానృతంచ స
త్యమభవదితిచ పరమాత్మనస్సర్వచేతనానుప్రవేశేన నామరూపే

వ్యాకరణోక్తే స్తచ్ఛబ్దాభిధేయత్వం శ్రుతిసూత్రసిద్ధమితి భాష్యే వ్యాకృతత్వాద్బహువచనోక్తిశ్శబ్దసాధుత్వాయ. యథా దారాః కళత్రమితివత్. అన్యథాతా ఆపఐక్షంత ఇత్యత్రఈక్షణస్యగౌణతా స్యాత్. అస్త్వితినచవాచ్యం. కారణప్రతిపాదన ప్రకరణే *** తత్తచ్ఛరీరకస్యపరమాత్మనః ముఖ్యేక్షణప్రతిపాదన శ్రుతిశత విరోధాత్ విశిష్టవాచినశ్శబ్దస్య విశేషణస్యాపి వాచకత్వాజ్జలాభిధానేన మంత్రవినియోగవిరోధోపినాస్తి. సర్వఫలప్రదం భగవంతం వినా కేవలజలస్యైహికాముష్మిక ఫలప్రదత్వా సంభవాత్-గంగాసేత్వాదీనాం భగవత్సంబంధేన అతిశయకరత్వ స్మరణేపితా దృగ్రూపత్వం పరమాత్మాయత్తమేవేతి ఫలమతఉపపత్తైరిత్యతోక్తం - తస్మాదప్శబ్దవాచ్యః పరమాత్మా స్వసంబంధిరస విశేషం ఐహికంచ ప్రయచ్ఛతీతిసమ్యక్సాంప్రదాయికోమార్గః.॥మూ॥ దధిక్రావిణ్ణఇత్యస్యవామదేవఋషిః. అనుష్టుప్ఛందః విశ్వేదేవాదేవతా ప్రోక్షణే వినియోగః ॥

మూలం ॥ దధిక్రావ్ణోఅకారిషం । జిష్ణోరశ్వస్యవాజినః । సురభినోముఖాకరత్। ప్రణఆయూగ్ంషితారిషత్ ॥

భాష్యమ్ ॥ జగంతిదధిక్రావతీతిదధిక్రావః పరమాత్మా - ఏతస్యవాక్షరస్యప్రశాసనే గార్గిసూర్యాచంద్రమసౌ విధృతౌతిష్ఠతః త్రీణిపదావిచక్రమే- ఇత్యాదికమత్రభావ్యం - దధిక్రావిణ్ణఇతి షష్ఠ్యేకవచనం - జిష్ణోర్జయశీలస్య - అస్యజగదాక్రమణేన బల్యాదిజేతృత్వంసుప్రసిద్ధం - అశ్వస్య - సర్వలోకవ్యాపకస్య - అంతర్బహిశ్చ తత్సర్వం వ్యాప్యనారాయణస్థిత ఇతిశ్రుతేః - వాజినః - వేగవతః- అపాణిపాదోజవనోగృహీతేతిశ్రుతేః - యద్వా - భక్తచింతాసమకాలంతద్రక్షణార్థం త్వరాతిశయవతః- యథాగజేంద్రాదౌ- నహ్యాదిత్యస్యాగ్నేర్వా ఏతాదృశానిరుపాధికా నిరతిశయగుణాస్సంభవంతి- అకారిషం- స్తుతింకుర్యామిత్యర్థః - ఇతిసావధారణంయోజ్యం- సురభినోముఖాకరత్ - సదధిక్రావా - నోస్మాకం - ముఖాః - ముఖాని - సురభి - సురభీణి - శుద్ధాని - కరత్ - కుర్యాత్ - ఆశను

*** తత్తత్త్వశరీరకస్యేతిపాఠాంతరం॥

ఖిశబ్దేన మనోపిలక్ష్యతే - విశుద్ధమనసోవిశుద్ధ వాచశ్చహిభగవత్ స్తోత్రకరణయోగ్యతా స్వస్యస్తోత్రాయ స్వయమేవభగవాన్ ప్రయ తత ఇతి న్యస్తభరస్యాధికారిణ స్స్వరూపంశోధ్యతే - కించ - ప్రణ ఆయూగ్ంషి తారిషత్- నః- అస్మాకం - ఆయూగ్ంషిప్రతారిషత్- ప్రకృష్టాని - నిరుపద్రవాణికుర్యాత్ - వ్యవహితా శ్చేతిప్రశబ్దస్యో త్తరాన్వయః - ఆయురభావే - తత్రవ్యాధ్యాదినా ఉపద్రవసద్భా వేపి స్తోతుమశక్యత్వాత్ స్తోత్రోపయుక్తఆయుః ప్రార్థనేపినమఃము ఖ్యత్వహానిః-నమఇత్యేవవాదినఇతి స్తోత్రస్యపరమప్రయోజనత్వాత్॥

మూ॥ సూర్యశ్చేత్యనువాకస్యాగ్నిఋషిః - గాయత్రీఛందః - సూర్యోదేవతా - అపాంప్రాశనేవినియోగః ॥ సూర్యశ్చమామన్యు శ్చమన్యుపతయశ్చమన్యుకృతేభ్యః పాపేభ్యోరక్షంతాం యద్రాత్ర్యా పాపమకార్షం మనసావాచాహస్తాభ్యాం పద్భ్యాముదరేణశిశ్నా రాత్రిస్తదవలుంపతు - యత్కించదురితంమయి ఇదమహంమామమృ తయోనౌ సూర్యేజ్యోతిషిజుహోమిస్వాహా॥

❖ సుష్ఠుఈరయతి ప్రేరయతీతిసూర్యః - పరమాత్మా - ప్రేరణసౌష్ఠవంచనిరుపాధికత్వం - తచ్చభగవతఏవ - అంతఃప్రవిష్ట శ్శాస్తా జనానాగ్ంసర్వాత్మా- ప్రేరకస్సర్వభూతానా మిత్యాదిక

సంధ్యాభాష్యతాత్పర్యవివరిణీ.

❖ అత్రసూర్యశబ్దస్య - సుష్ఠుఈరయతీతివ్యుత్పత్త్యా పర మాత్మపరత్వప్రదర్శనం - శరీరాత్మభావేనాపి పరమాత్మపరత్వప్ర దర్శనోపలక్షణం - శరీరాత్మభావశ్చ - యశ్చక్షుషితిష్ఠన్ యోఽప్సుతి ష్ఠన్ య ఏషోంతరాదిత్య ఇత్యాదిశ్రుతిసిద్ధః - సూర్యాదీనాంశరీర త్వంచ - నతాదధీన్యమాత్రేణ గౌణమితివక్తుంయుక్తం - ముఖ్యత్వే బాధకాభావాత్ - నచభోగాయతనత్వరూప శరీరలక్షణబాధాత్- కథంబాధకాభావఇతిచేన్న - యస్యచేతనస్యయద్ద్రవ్యం సర్వాత్మ నాస్వార్థేనియమ్యం తత్తస్యశరీరమితి శ్రీభాష్యోక్తశరీరలక్షణస్యా బాధాత్ - సర్వసాధారణ శ్రీభాష్యోక్తలక్షణంపరిత్యజ్య స్వమతిప రికల్పిత కతిపయవస్తుమాత్ర వృత్తిలక్షణబాధాచ్ఛ్రితిగత స్వరసశ రీరశబ్దస్య ముఖ్యత్వకల్పనస్య అన్యాయ్యత్వాదిత్యలంవిస్తరేణ.

మత్రభావ్యం- నాత్రసంసారీసూర్యోవాచ్యః - తస్యనిరుపాధికప్రేర కత్వాసంభవాత్ - మన్యుః - క్రోధః - మన్యుపతయోరాగాదయః- ఏతేసర్వే - మా - మాం - మన్యుకృతేభ్యః పాపేభ్యోరక్షంతాం అత్రమన్యుశబ్దేన రాగాదయోలక్ష్యంతే- రాగాదిమూలకత్వాత్సర్వ పాపానాం - మన్యుప్రభృతీన్నివార్య సర్వపాపవిమోచనం కుర్యా దిత్యర్థః- ఉక్తంపిభగవతైవ-సర్వపాపేభ్యోమోక్షయిష్యామీతి- రాత్ర్యా - రాత్ర్యాం - మనసావాచాహస్తాభ్యాం పద్భ్యాముద రేణశిశ్నా - శిశ్నేనయత్పాపమకారిషం తత్పాపం- రాత్రిః- భగ వాన్ - అవలుంపతు - నాశయతు - రాత్రియ్యంతే యస్యసన్నిధౌ వస్త్వంతరాణీతి రాత్రిః - పరమాత్మా - రాదానే - త్రైరక్షణే - ఇతివ్యుత్పన్నోయం రాత్రిశబ్దః చతుర్విధపురుషార్థ ప్రదాతారం నిరుపాధికరక్షకం భగవంతమాహ - అత్రమంత్రోపాత్తాని మనః ప్రభృతీని ఇంద్రియాంతరాణా ముపలక్షణాని - యథాహబోధాయ నః - యదుపస్థకృతంపాపం పద్భ్యాంవాయత్కృతంభవేత్ । బా హుభ్యాంమనసావాచా శ్రోత్రత్వఘ్రాణచక్షుషేతి - యద్యపిమన్యు ప్రభృతి కృతపాపానామత్రాంతర్భావః - అథాపిక్రౌర్యాధిక్యా త్పృథగుపన్యాసః - యద్వా మనోవితతిర్వామన్యుః - మన్యుకృతేభ్య ఇత్యనేన త్రివిధకరణకృతంపాపం చోక్తంభవతి - తచ్చవివృతంహారీ తేన - సర్వాభక్ష్యాభక్షణమభోజ్య భోజనమపేయ పానమయాజ్య యాజన మసత్ప్రతిగ్రహణం పరదారాభిమర్శనం పరద్రవ్యాపహర ణం ప్రాణిహింసనంచేతిశారీరాణి - వాక్పారుష్యమనృతంవివాదః- శ్రుతివిక్రయశ్చేతివాచకాని - పరోపతాపనం - పరాభిద్రోహః - క్రోధో లోభమోహాహంకారశ్చేతి మానసానీతి - అత్రకేచిదేవ మాహుః - పాపేభ్యో రక్షంతామితి పాపనివృత్తిఃప్రార్థితా - నివృత్తానామపిపాపానాం కాలాంతరేపునః ప్రాప్తిర్భవిష్యతీతిభి యాలుంపత్వితి నిరన్వయవినాశఃప్రార్థితఇతి - అత్రదురితమవలుం పత్వితి పూర్వాఘనాశఉచ్యతే- మన్యుకృతేభ్యః పాపేభ్యోరక్షంతా మిత్యుత్తరాఘాసంశ్లేషః - యత్కించదురితంమయీతి ప్రారబ్ధరూ పంవర్తతే - తదపినాశయతు - తత్తత్పురుషాశయానుగుణ్యేనప్రా రబ్ధమపి నాశయతీతిమానసిద్ధం - ననుసాధనానుష్ఠాన మంతరేణకథ

చేవం ప్రతిబంధకనివృత్తిరితి శంకాయామనుష్ఠాన ప్రకారమాహ -
అహమిత్యాదినా - అహమనన్యగతికా కించన్యాదియుక్తః - అమృత
యోనౌ - మోక్షకారణభూతేజ్యోతిషి- నిరుపాధికే - జ్యోతీరూపే-
తం దేవా జ్యోతిషాంజ్యోతిః- అథయదతః పరోదివోజ్యోతిరితిశ్రుతేః-
సూర్యేపరమాత్మని మాంజుహోమి- భగవత్పాదయో స్సమర్పయా
మీత్యర్థః - స్వాహేతిసమర్పణమంత్రః - జగతాం కారణభూతేమో
క్షప్రదే భగవతిన్యస్తభరస్య సకలప్రతిబంధకనివృత్తిపూర్వకం స్వా
నుభవంభగవాన్ ప్రయచ్ఛతీతిహృదయం - స్వాహేత్యుక్త్వాపః ప్రా
శ్నాతీతిప్రాతిపదికార్థ స్వీకారేపినోక్తవిరోధః ॥

మూ ॥ ఆపఃపునంత్విత్యనువాకమంత్రస్య। ఆపోఋషిః- అను
ష్టుప్ఛందః- బ్రహ్మణస్పతిర్దేవతా- అపాంప్రాశనేవినియోగః ॥
ఆపఃపునంతుపృథివీంపృథివీపూతాపునాతుమాం పునంతుబ్రహ్మణ
స్పతిఃబ్రహ్మపూతాపునాతుమాం యదుచ్ఛిష్టమభోజ్యంయద్వాదుశ్చ
రితంమమ సర్వంపునంతుమామాపోసతాంచప్రతిగ్రహగ్ంస్వాహా॥

భాష్యం ॥ ఆపఃపునంత్విత్యాది - ఆపోవర్షాః - పృథివీంపు
నంతు - శుద్ధస్వరూపత్వాదపాం పృథివీపావనకరత్వముచ్యతే -
ఏవంపూతా పృథివీమాంపునాతు - పృథ్వీగతానామపాం ప్రాశనా
దితి - అపాంపరమాత్మనో విశేషాయతనత్వాత్ - పృథివ్యాశ్చ అభి
మతవల్లభత్వాద్వా - ఉభయోఃపావనకరత్వం ॥ బ్రహ్మణస్పతిః
పునంతు - బ్రహ్మణశ్చతుర్ముఖస్య - పతిః - స్వామీ - యద్వా -
బ్రహ్మ - ప్రణవో వేదసారః - వేదోవా - తస్యపతిః - ప్రధాన
ప్రతిపాద్యతయాస్వామీ - పరమాత్మా - సోస్మాన్ పునంత్వితి వ్యత్య
యేనబహువచనం - బ్రహ్మపూతాపునాతుమాం - బ్రహ్మణా -
పరమాత్మనా - పూతాః- ఆపః - మాంపునాతు - పునంతు- వ్యత్య
యేనఏకవచనం- పృథివీపావనకరత్వంచ అపాంపూర్వోక్తబ్రహ్మ
పూతత్వాకారేణ - యదుచ్ఛిష్టమభోజ్యం - ఉచ్ఛిష్టం - పురుషాంత
రస్యమయాభుక్తం-యదభోజ్యంజాతితోఽనిమిత్తతః ఆశ్రయతశ్చమయా
భుక్తం - యద్వాదుశ్చరితంమమ - యచ్చమమదుశ్చరితం - త్రివిధకర
ణైర్మయాకృతం యదసతాంసంబంధిప్రతిగ్రహః మయాకృతః -

తత్సర్వంచపునంత్వాపః - ఎతద్ద్వారామాంచపునంతు - అత్రాప్య
ఛాదిశబ్దానాం భగవత్పరత్వంవిజ్ఞేయం - స్వాహేత్యాత్మ నిక్షేప
ద్యోతకశబ్దః ॥

మూ ॥ అగ్నిశ్చేత్యనువాకస్యసూర్యఋషిః- గాయత్రీఛందః-
అగ్నిర్దేవతా - ప్రాశనేవినియోగః ॥ అగ్నిశ్చమామన్యుశ్చమన్యుప
తయశ్చమన్యుకృతేభ్యః పాపేభ్యోరక్షంతాంయదహ్నా పాపమకారి
షంమనసావాచాహస్తాభ్యాం పద్భ్యాముదరేణశిశ్నా అహస్తదవ
లుంపతు యత్కించదురితంమయి ఇదమహంమామమృతయో నౌస
త్యేజ్యోతిషిజుహోమిస్వాహా॥

భాష్యం ॥ అగ్రంనయతీత్యగ్నిరితివ్యుత్పత్త్యా - అగ్నిశబ్దేనప
రమాత్మోచ్యతే - అహశ్శబ్దశ్చతద్వాచకః - అహస్సంవత్సరోవ్యాళ
ఇతి తన్నామసుపఠితత్వాత్ - సత్యశబ్దోపి తద్వాచకః - సత్యంజ్ఞా
నమనంతంబ్రహ్మ - సత్యంచానృతంచ సత్యమభవత్ - అథసత్యస్య
సత్యం - ప్రాణావైసత్యం తేషామేవైష సత్యమిత్యాదిభిః - అన్యత్స
ర్వంపూర్వవత్ ॥

* ప్రణవస్యఋషిః. బ్రహ్మా. దేవీగాయత్రీచ్ఛందః. పర
మాత్మాదేవతా. మోక్షార్థేవినియోగః. అకారోకార మకారాత్మ
కోయంశబ్దః. అత్రఅకారః. యద్వేదాదౌ స్వరఃప్రోక్తో వేదాన్తేచ
ప్రతిష్ఠితః. తస్యప్రకృతిలీనస్యయః పరస్సమహేశ్వర ఇతిశ్రుత్యా
భగవద్వాచకః.అకారోవిష్ణువాచక ఇతినియమాత్.అత్రత్యమహేశ్వ
రశబ్దోయోగవృత్యావిష్ణుపరః. అవరక్షణఇత్యస్మాద్ధాతోర్వ్యుత్పన్న
త్వాద్రక్షణవాచకః. అకారోవైసర్వ వాచకకారణత్వాభిధానాత్.
సర్వవాచ్యకారణమేవవదతీతి కారణవాచకోయమకారః. కారణ
త్వోపయుక్త జ్ఞానశక్త్యాదయః. రక్షణత్వోపయుక్తా దయా వాత్స
ల్యా దయశ్చాతోపలక్ష్యంతే. ఉకారోలక్ష్మీవాచకః. అవధారణ
వాచకోవా. తదేవాగ్నిస్తద్వాయుస్తత్సూర్యస్తదుచంద్రమాః. ఇతి
ఎవకారస్య స్థానేఉకారస్యప్రయోగాత్ పంచవింశత్య క్షరోమ కా
రః. చతుర్వింశతితత్వాత్మక ప్రధానాద్వ్యతిరిక్తంజీవాత్మాన మా
హ. మనఅవబోధన ఇత్యస్మాద్ధాతోరుత్పన్నస్య మకారస్య జ్ఞానస్వ

రూపత్వం - జ్ఞానగుణకత్వంచార్థః - తదయమర్థః - మకారవా చ్యోజీవః అకారవాచ్యాయనారాయణాయైవ శేషభూతఇతి అ కారేచతుర్థీలోపోద్రష్టవ్యః -అన్యథా బ్రహ్మణేత్వామహసఓమిత్యా త్మానం యుంజీతేతి శ్రుతివిరోధః - యేతుప్రథమాంతంఅకారంకృ త్వామకార సామానాధికరణ్యేన జీవపరయోరైక్యం వర్ణయంతి- తేశ్రుతిశతవిరోధం జానంతోపిన జానంత్యేవ - అకారేణోచ్యతేవి ష్ణుస్సర్వలోకేశ్వరోహరిః ఉకారేణోచ్యతేలక్ష్మీ మకారోదాసవా చక ఇతిపద్మోద్భవసంహితా వచనాదుకారస్య లక్ష్మీవాచ కత్వ ముపపన్నం ॥

మూలం ॥ సప్తవ్యాహృతిమంత్రస్య అత్రిభృగుకుత్సవ సిష్ఠగౌ తమకాశ్యపఆంగిరసా ఋషయః । గాయత్ర్యుష్ణిక్ అనుష్టుప్ బృహ తీపంక్తిజగతీఛందాగ్ంసి - అగ్నివాయ్వర్కవాగీశవరుణేంద్ర వి శ్వేదేవా దేవతా -సప్తవ్యాహృతయః క్రమేణభూరాది లోకానాం వాచకాః । ప్రత్యేకంప్రణవయుక్తాః ప్రాణాయామేవిని యుజ్యం తే । ఓంభూః - ఓంభువః - ఓగ్ంసువః - ఓంమహః - ఓంజనః - ఓంతపః - ఓగ్ంసత్యం ॥ సావిత్ర్యా విశ్వామిత్రఋషిః గాయత్రీ చ్ఛందః । సవితాదేవతా - సవార్థేవినియోగః - ఓంతత్సవితు ర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహిధియోయోనః ప్రచోదయాత్ - ఓమాపోజ్యోతీరస ఇత్యస్య సావిత్రీశిరసః - సనాతనబ్రహ్మఋషిః- అనుష్టుప్ఛందః పరంజ్యోతి ర్దేవతా । ఓంకారేవినియోగః - ఓ మాపోజ్యోతీర సోమృతం బ్రహ్మభూర్భువ స్సువరోం॥

భాష్యం ॥ దేవస్యచేతనాచేత నాత్మక జగతీక్రీడయా మో దమానస్య నిరతిశయకాంతి యుక్తస్య సవితుస్సకల జగత్స్రష్టుఃవా సుదేవస్య పరమాత్మ నోవరేణ్యం వరణీయంసర్వైర్ మహాత్మభిః ప్రార్థనీయం - యద్భర్గః తేజః-సర్వేషా మజ్ఞానాం ధకారని రోధిత్వేన తేజశ్శబ్దాభిధేయత్వం - సర్వకర్మఫలవిపాక హేతు త్వాత్ - సర్వభరణాద్వాభర్గః - తద్వేదాన్తే ప్రసిద్ధంభర్గః ధీమహిధ్యాయేమపీత్యర్థః - దేవస్యభర్గఇతిభేదస్తురాహోశ్శి రఇతివదౌపచారికః - ఆదిత్యమండలాం తర్వర్తినం తేజోమయం పురుషోత్తమం చింతయామఇత్యర్థః - యఎషోంతరాదిత్యే హిర

ణ్మయః పురుషోదృశ్యతే - యథాకప్యాసం పుండరీకమేవ మక్షిణీత్యాదిశ్రుతేః - యత్సవితృతేజోనోస్మాకం ధియః - ధీః - హానోపాదానాదివిషయ జ్ఞానాని - ప్రచోదయాత్ ప్రేరయేత్ ప్రేరయత్వితివా - యదిత్యర్థేయఇతిలింగవ్యత్యయః - ధియఇతి ద్వితీయ్యా - ధీరిత్యర్థః-అనయాగాయత్ర్యా తైలధారావదవిచ్ఛిన్న స్మృతి సంతానరూపా భక్తిస్స్వానుష్ఠాన ముఖేనోపపాదితాభవతి - జగత్కారణస్యైవోపాస్యత్వాత్ - కారణంతుధ్యేయ ఇతిశ్రుతేః - ఓమిత్యనేన పరమాత్మోచ్యతే-ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మేతివచనాత్-పూర్వవద్వ్యస్తస్య - ఆపోజ్యోతిరితి భూతానాం తత్త్వాంతరాణాం చోపలక్షణం - రసఇతిశబ్ద స్పర్శరూప రసగంధానాం ॥ అమృతమితికాల ఉచ్యతే - బ్రహ్మేతిప్రకృతిరుచ్యతే - తస్మాద్బ్రహ్మనామరూపమన్నంచకురు తఇతిశ్రుతేః - భూర్భువస్సు వరితిసర్వలోకానాముపలక్షణం - ఎతత్సర్వమోం- బ్రహ్మే త్యర్థః ఏతత్సర్వం తత్వజాతం బ్రహ్మాత్మ్యైకత్వే నానుసంధేయమితియావత్ - ఆద్యంతయోః ప్రణవవచనం బ్రహ్మణ్యేవలయః - తస్మాదేవోత్పత్తిరితిజ్ఞాపనార్థం - పూర్వంప్రణవేన జీవస్య భగవచ్ఛేషత్వముక్తం-గాయత్రీశిరసా అచేతనవర్గస్య భగవదాత్మకత్వముక్తం - ఏవంచేతనాచేతనాత్మక ప్రపంచవిశిష్టస్య పరమాత్మన ఉపాసనం గాయత్ర్యా ప్రతిపాద్యతే - ప్రణవవ్యాహృతిగాయత్రీ శిరసాంపరమాత్మైవధ్యేయః - ఆదిత్యమండలేధ్యాయే త్పరమాత్మానమవ్యయం - విష్ణుంచతుర్భుజంరక్త పంకజాసనమధ్యగం - కిరీటహారకేయూరకటకైరుపశోభితం - శంఖచక్రగదాపద్మ ధారిణంపీతవాససం - ప్రసన్నవదనంరత్న కుండలంచింతయేద్ధరిం - సంధ్యాస్వేవంజపేద్ధ్యాయేద్భుక్తిముక్తిప్రదాయకం - అధిష్ఠాత్రీతుగాయత్రీ జాతుచింత్యాప్రయత్నతః - రక్తాశ్వేతాతథానీలా సదాచింత్యాస్తువైహరిః ॥ తుర్యపాదస్య విమలఋషిః - తురీయంఛందః - పరమాత్మాదేవతా - మోక్షార్థే వినియోగః - రజసే - రజసఇతిపంచమ్యేకవచనే చతుర్థీ - అనేనత్రిగుణాత్మికా ప్రకృతిరుచ్యతే - తస్యాఃపరః సకలకార్యకారణ భూతప్రకృత్యధిష్ఠా తేత్యర్థః - ఓం - ప్రణవవాచ్యః

పరమాత్మా - సావచ్ఛోభనం । మామాంప్రాపత్ - ప్రాపయిత్వి తిపదద్వయా ధ్యాహారేణయోజనా - యథోక్తంసంగ్రహకారేణ - పరః ప్రధానాత్పురుషస్సా వచ్ఛోభనముత్తమం - మాంప్రాప యితువైవిష్ణురితితుర్యార్థఈర్యతఇతి - |అస్యాపిధ్యానంపూర్వవత్ ॥

మూలం - ఆయాత్వితిగాయత్ర్యావాహనమంత్రస్యవామదేవఋషిః । అనుష్టుబ్గాయత్ర్యోచ్ఛందసీ - అక్షరాత్మికామాతృకా దేవతా - గాయత్ర్యావాహనేవినియోగః - ఆయాతువరదా దేవీ - అక్షరంబ్రహ్మసమ్మితం - గాయత్రీచ్ఛంద సాంమాతెదం బ్రహ్మజుషస్వనః - ఓజోసిసహోసి బలమసి భ్రాజోసిదేవానాంధామ నామాసివిశ్వమసి విశ్వాయుః సర్వమసి సర్వాయుః - అభిభూరోంగాయత్రీ మావాహయామి - సావిత్రీమావాహయామి - సరస్వతీ మావాహయామి ॥

భాష్యం ॥ ఆయాతువరదాదేవీత్యాది - వరదాసమాశ్రితానాం - అభీష్టఫలప్రదాయినీ - దేవీ బ్రహ్మాత్మికా - మాతృకాత్మికావా - అస్మదనుగ్రహార్థమాయాతు - సాకీదృశీ - అక్షరంబ్రహ్మసమ్మితం - నక్షరతీత్యక్షరం నిత్యేత్యర్థః - బ్రహ్మసమ్మితం - బ్రహ్మవేదః - తత్సమ్మితం - తుల్యేత్యర్థః - సర్వవేదతుల్యత్వం సర్వవేదాధికత్వంచ గాయత్ర్యాస్స్మృతిషు పఠ్యతే - యద్వాబ్రహ్మసమ్మితం - బ్రహ్మ - ప్రణవః - ప్రణవవత్సర్వార్థసంగ్రహాఇత్యర్థః - అథవాపరబ్రహ్మణాసమ్మితం సర్వజగత్కారణ పరమాత్మవత్ సర్వవాఙ్మయ మూలవేదమాతృత్వాత్ - అత్రలింగవ్యత్య యశ్ఛాందసః - గాయత్రీం - ప్రథమార్థేద్వితీయా - సాహిదేవీ - ఛందసాంవేదానాంమాతా - తృష్టుబాదిఛందసాం ప్రధానేతివా - నఃఅస్మాకమిదంబ్రహ్మ - స్తోత్రరూపం - గృహాణ - ఓజోసి - హేదేవిఇంద్రియాణాం శక్తిరసి - సహోసి - వేగవతాం వేగోసి - బలమసి - బలవతాం బలమసి - బలం - భరణసామర్థ్యం - భ్రాజోసి - భ్రాజః - ప్రకాశః - ప్రకాశవతాం - ప్రకాశోసి - నామేతిప్రసిద్ధం - దేవానాంప్రసిద్ధధామాసి - విశ్వమసి - విశ్వం - విష్ణుః - విష్ణువత్ సర్వాక్రమణశీలాసి - విశ్వాయుః - చతుర్విధభూతజాతస్యా యుర్వర్ధనశీలాసి - సర్వమసిసర్వాయుః - సర్వేషా మ

నురక్తానాం వస్తూనాం నిర్వాహకాసి - కాలవిశేషావస్థాపికాచ - అభిభూస్సర్వదురితాభిభవకరీ - ఎవమక్షరమిత్యాది నాసాదేవీ బహుధాస్తుతా - ఎవంభూతాంగాయత్రీం ఓమితిమంత్రేణా వాహయామి - ఓంకారరూపామావాహ యామీతివా - ఇయందేవీగాయత్ర్యధిష్ఠాత్రీదేవతా - గాయత్రీప్రతిపాద్యస్తు పరమాత్మానారాయణఎవేతిపూర్వ మేవోక్తం ॥

మూలం ॥ ఉపస్థానమంత్రస్య వామదేవఋషిః - అనుష్టుప్ ఛందః - గాయత్రీదేవతా-సంధ్యోపస్థానేవినియోగః ॥ ఉత్తమేశిఖరేదేవి భూమ్యాంపర్వత మూర్ధని బ్రాంహణేభ్యో హ్యనుజ్ఞానం గచ్ఛదేవియథాసుఖం ॥

భాష్యం ॥ ఉత్తమేత్యాది - హేదేవి - భూమ్యాం పర్వత మూర్ధని ఉత్తమేశిఖరేచ - బ్రాంహణేభ్యో హ్యనుజ్ఞానం - బ్రాంహణానను జ్ఞాయ త్వమనుగృహ్య భూమ్యాదిషు యత్రపూర్వం స్థితాసి - దేవి - యథాసుఖం - యథాగతంగచ్ఛ ॥

మూలం ॥ మిత్రస్యేత్యుపస్థాన మంత్రస్య విశ్వామిత్ర ఋషిః - గాయత్రీత్రృష్టుప్ఛందః - మిత్రోదేవతా - ఉపస్థానే వినియోగః ॥ మిత్రస్య చరషణీ ధృతః శ్రవోదేవస్య సానసింసత్యంచిత్రశ్రవ స్తమం మిత్రోజనాన్ యాతయతి ప్రజానన్ మిత్రోదాధార పృథివీముతద్యాంమిత్రః కృష్టీరనిమిషాభిచష్టే - సత్యాయహవ్యం ఘృతవద్విధేమ - ప్రసమిత్రమర్తో అస్తుప్రయస్వాన్యస్త ఆదిత్యశిక్షతి వ్రతేన - నహన్యతేనజీయ్యతేత్వోతో నైనమగ్ంహో అశ్నోత్యంతితో నదూరాత్ ॥

భాష్యం ॥ మిత్రస్త్రాతాసఖావా - వేదాంతైరపరిచ్ఛిన్నమహిమేతిసమిత్రః - యస్యామతంతస్యమతంమతం యస్యనవేదసః - ఇతిశ్రుతేః - రక్షకత్వంతుతస్యైవప్రసిద్ధంభగవతః- చర్షణీశబ్దేన జ్ఞానవంతఉచ్యంతే - ధర్మేణాధర్మేణఉపచర్యతే చర్షణీనాంప్రాణినాం - ధృత్ - ధర్తాతస్యచర్షణీధృతః దేవస్యక్రీడాయుక్తస్య మిత్రస్యభగవతః - శ్రూయత ఇతిశ్రవోయశః - సానసింసమ్యగ్భజనీయం - సమ్యజ్ఞ్మసార్యమిత్యర్థః - సత్యంకాలాంతరేపినాశరహితం చిత్రశ్రవస్తమం - ఆశ్చర్యచేష్టానుబంధితయా శ్రావ్యతమం-

భగవతో యశస్తోమిత్యధ్యాహృత్య తేనవాక్యపూరణం- మిత్రో జనాన్యా
తయతి ప్రజానన్- మిత్రో జనాన్ ఉభయపరికర్మిణః తాన్ - ప్రజానన్
తత్తత్కర్మానుగుణ మనుగృహ్ణన్ యాతయతి స్వే స్వే కర్మణి నియో
జయతీతి పూర్వపూర్వకర్మానుసారేణోత్తరత్ర తత్తత్కర్మసు ప్రే
రకత్వేనన వైషమ్యనైర్ఘృణ్యాదోషప్రసక్తిః ॥ మిత్రో దాధార పృథి
వీముత ద్యాం - పృథివీం ద్యాంచ- మిత్రః ఖలు దాధార - మిత్రః కృష్టీ
రనిమిషాభిచష్టే - కృష్టీః ప్రజాః - అనిమిషా - అనిమిషదృష్టిస్సన్ -
మిత్రఏవ - అభిచష్టే - ప్రకాశయతి - సర్వభజనీయావచ్ఛిన్నైశ్చ
ర్యశ్రావ్యతమయశోవత్త్వం విచిత్రజంతుజాతప్రేరకత్వం పృథివ్యా
దిసకలతత్త్వధారకత్వం అనుదితానస్తమితప్రబోధేన సర్వజంతుప్ర
కాశనంచ మిత్రస్య పరమాత్మనశ్చిహ్నాని - సత్యాయ హవ్యం ఘృతవ
ద్విధేమ - సత్యాయాపికారాయ భగవతే ఘృతమిశ్రమన్నం విధేమ -
శ్రవస్తమమితి స్వస్య భగవతి వాచికీ ప్రవృత్తిరుక్తా - మిత్రో జనానిత్యా
దినా తద్గుణానుసంధానేన మానసీవృత్తిః - సత్యాయహవ్యమిత్యా
దికాయికవృత్తిరుక్తా - ఏవం కరణత్రయస్యాపి సాఫల్యమాపాదితం-
ప్రసమిత్రేత్యాది- ప్ర- సః- మిత్ర- మర్తః అస్తు - ప్రయస్వాన్-
యః - తే - ఆదిత్య - ఇతిపదచ్ఛేదః - హే మిత్ర ఆదిత్య సర్వస్యాపి ప్ర
శయే భక్షక యస్య బ్రహ్మ చ క్షత్రం చోభే భవత ఓదనం మృత్యుర్యస్యో
పసేచనమితి శ్రుత్యా సర్వాత్మత్వం భగవతః ప్రసిద్ధం - యో మర్తః-
మర్త్యః - వ్రతేన యుక్తః - తే - తుభ్యం శిక్షతి అన్నాదినోపచరతీ
త్యర్థః - స మర్త్యః ప్రః - ప్రకర్షేణ ప్రయస్వాన్ అస్తు- ప్రయః -
అన్నం - అన్నాదిసంపద్యుక్తో భూయాదిత్యర్థః ॥ యస్తు భగవదా
రాధనమసంపూజ్య న భోక్ష్యత ఇతి నియమయుక్తః కరోతి - తస్య
భగవాన్ పురుషోత్తమః ప్రకృష్టమన్నం బ్రహ్మానుభవంచ ప్రయచ్ఛతీతి
హృదయం - అహమన్నమన్నమదంతమాద్మీతి శ్రుతేః - భగవదారా
ధనాదతిక్షుద్రాన్నమాత్ర ఫలకల్పనంచ నాత్యంతముపపన్నమిత్యత
ఆహ - న హన్యతే న జీయతే త్వోతః- త్వా - త్వయా - సమ్యగారా
ధనప్రీతేన - ఊతః - రక్షితః - కేనాపి జంతునా న హన్యతే న జీయతే-
శబ్దాదిభిర్జేతుం న శక్యః - అనేన యావద్బ్రహ్మప్రాప్తి ఆధ్యాత్మికా
దిదుఃఖేభ్యో భగవాన్ రక్షతీతి సిద్ధం - నైనమంహో అశ్నోత్యంతితో

నదూరాత్ - దూరస్థంవానప్రాప్నోతీత్యర్థః - సర్వపాపైః ప్రము
చ్యతఇతిమోచనకర్తృత్వం పాపానాంహిస్మర్యతే॥

మూ॥ ఆసత్యేనేతిమంత్రస్య- హిరణ్యఋషిః- త్రిష్టుప్ఛందః సవితాదేవతా - మాధ్యాహ్నికోపస్థానేవినియోగః - ఆసత్యేనరజసావర్తమానోనివేశయన్ అమృతంమర్త్యంచహిరణ్మయేన సవితారథేనఆదేవోయాతిభువనావిపశ్యన్ ॥ ఉద్వయమిత్యస్యవిశ్వామిత్రఋషిః - అనుష్టుప్ఛందః - పరంజ్యోతిర్దేవతా - ఉద్వయంతమసస్పరీతివినియోగః - ఉద్వయంతమసస్పరిపశ్యంతోజ్యోతిరుత్తరం - దేవందేవత్రాసూర్యమగన్మజ్యోతిరుత్తమం - ఉదుత్యంజాతవేదసందేవంవహంతికేతవః దృశేవిశ్వాయసూర్యం - చిత్రమిత్యాదేఃకుత్సఋషిః - త్రిష్టుప్ఛందః - సూర్యోదేవతా - చిత్రమిత్యాదేర్వినియోగః- చిత్రందేవానాముదగాదనీకం ॥ చక్షురిత్యాదేర్వసిష్ఠఋషిః అనుష్టుప్ఛందః - భాస్కరోదేవతా - చక్షురేవవినియోగః - చక్షుర్మిత్రస్యవరుణస్యాగ్నేః ఆప్రాద్యావాపృథివీ అంతరిక్షగ్ంసూర్య ఆత్మాజగతస్తస్థుషశ్చ - తచ్చక్షుర్దేవహితంపురస్తాత్ శుక్రముచ్చరత్ - పశ్యేమశరదశ్శతం జీవేమశరదశ్శతం నందామశరదశ్శతం మోదామశరదశ్శతం భవామశరదశ్శతం శృణువామశరదశ్శతం ప్రబ్రవామశరదశ్శతం అజీతాస్యామశరదశ్శతం జ్యోక్చసూర్యందృశేయఉదగాన్మహతోర్ణవాత్ విభ్రాజమానస్సరిరస్యమధ్యాత్సమావృషభోలోహితాక్షస్సూర్యోవిపశ్చిన్మనసాపునాతు॥

భాష్యం॥ ఆసత్యేనేత్యాదినా - సత్యేనావికారేణలోకేనవికారశ్చకాలకర్మాదినా - వికారరహితశ్చసత్యలోకః - సర్వావరణాతీతోవాసుదేవలోకః - నకాలస్తత్రవైప్రభురిత్యాదివచనైస్తత్రహికాలాదికృతపరిణామోనిషిధ్యతే - రజశ్శబ్దేనసత్త్వాదికముపలక్ష్యతే- తేనతద్గుణప్రకృతికార్యబ్రహ్మాండసహస్రముచ్యతే- సత్యేనరజసావిభూతిద్వయవర్తమానోయం - దేవః - సవితా - పరమాత్మా - అమృతంబ్రహ్మానుభవం- మర్త్యం - ఐశ్వర్యకైవల్యపశుపుత్రాదిరూపఫలంక్రమేణ నిత్యముక్తానాంమర్త్యానాంచ - నివేశయన్ప్రయచ్ఛన్ - హిరణ్యయేనహిరణ్మయేన స్పృహణీయేనేతియావత్ - రథేనగరుత్మతాసుపర్ణోసి గరుత్మానిత్యాదినాసుపర్ణ

స్యవిష్ణురథత్వంసుప్రసిద్ధం - యద్వా - హిరణ్మయేన - శ్లాఘ్యతమే
నరథేనప్రణవేన- ఆ- సమంతాద్యాతి - ఓంకారరథమాస్థాయస్థితః
పురుషసత్తమఇతిస్మృతేః - సర్వవాఙ్మయమూలస్య ప్రణవస్యరథత్వ
రూపణంయుక్తం- కింకుర్వన్నాయాతీత్యపేక్షాయామాహ- భువనా
❖ విపశ్యన్ - ఉచ్చావచానార్యవర్గాన్ స్వస్వకర్మానుగుణ్యే
ననియమయితుం విశేషేణపశ్యన్ - ఏతాదృశముపాస్వేత్యధ్యాహృ
తవాక్యేనయోజనా - ఉద్వయంతమసస్పరి - తమసఃప్రధానాత్ -
పరి - ఉపరిస్థితం - ఉత్తరంఉత్కృష్టతరం - జ్యోతిః పరంబ్రహ్మ-
ఉత్పశ్యంతః - ఉన్ముఖాఃపశ్యంతః - తద్విషయధ్యానంకుర్వాణాః -
వయం - దేవత్ర - దేవేషుసర్వవస్తూపలక్షణమేతత్ - తత్రస్థితందే
వముత్తమం - ఉత్కృష్టతమం - జ్యోతీరూపం - సూర్యంపరమా
త్మానం - అగన్మ - ప్రాప్నువామ - సంసారసాగరాన్ముక్తాభవామ
ఇత్యర్థః - కార్యకారణజాతాతీతత్వే నానాఘోరసంసారగంధని
రతిశయతేజోయుక్తవిద్యుదాభాసమానవిగ్రహముపాసీనః - తమే
వసర్వవ్యాప్తం - తాదృశవిగ్రహవిశిష్టం ప్రాప్నోతీత్యుక్తంభవతి -
ఉదుత్యమిత్యాది - ఉత్ - ఉ - త్యమితిపదచ్ఛేదః - తత్రఉశబ్దః పా
దపూరణార్థః - అముంజాతవేదసం - దేవం - జాతవేదసనామా
నం సూర్యంపరమాత్మానం - కేతవః కేతువత్ప్రకాశకాః దివ్యాత్మ
గుణజ్ఞానశక్తివాత్సల్యాదయః - దృశేవిశ్వాయ - విశ్వజనానాంస
ర్వత్రదర్శనాయ- ఉద్వహంతి - ఉద్గమయంతి- ఉద్బోధయంతీతివా-
వైకుంఠేతుపరేలోకే శ్రియాసార్ధంజగత్పతిరితి - పరమపదేనిత్య
ముక్తైస్సహ నిరతిశయమానందమనుభవన్ పరమాత్మాలీలావిభూతౌ
తాపత్రయమహాజ్వాలా దందహ్యమానాన్ముక్తానుభావ్య బ్రంహానం
దానుదయాదతిక్షుద్రవైషయికభోగాసక్తాన్ సంకటావస్థామనుభూ
యమానాన్ జీవానాలోక్యనిరవధికవాత్సల్య కారుణ్యాదిపరిపూర్ణ
తయా రామకృష్ణాదిప్రాదుర్భావముఖేన భూమ్యామవతతార- తం
భజధ్వమితివాక్యశేషేణయోజనా - తమేవపరమాత్మానంస్తౌతి -

❖ భువనావిపశ్యన్నిత్యత్ర - భువనేతిసుపాంసులుక్పూర్వ
సవర్ణాచ్ఛేయాడాడ్యాజాలఇత్యనుశాసనేన ఆంజతోబోధ్యః.

చిత్రం దేవానామిత్యాదినా - దేవానాం దైత్యాసురవధే చిత్రమనీకం
బలం యస్మాత్సర్వేశ్వరాదుదగాత్ - స్వమూర్తిభేదైస్స్వపరికరైశ్చ
మత్స్యకూర్మాదిరూపైః స్సాత్యకిబలభద్ర భరతశత్రుఘ్నాదిపరిక
రైశ్చ భగవతా దేవానాంసహాయ్యమాచరితం - మిత్రస్యసూర్యస్యవ
రుణస్యాగ్నేశ్చేతి సర్వదేవోపలక్షణం॥ ఏతేషాంచక్షురివ చక్షుర్జ్ఞా
నప్రదః - ఆప్రాద్యావాపృథివీఅంతరిక్షగ్ం సూర్యఆత్మా - దివంచపృ
థివీంచాంతరిక్షంచసమస్తవస్తుజాతం- ఆప్రా-స్వాత్మనాపూరితవాన్
అతఏవజగతఃజంగమస్య - తస్థుషః - స్థావరస్యచ - సర్వస్యజగతః
ఆత్మాభవత్యసౌ- నియమనపూర్వకం తత్రవ్యాప్యవర్తతఇత్యర్థః-
ఏతాదృశఉపాస్యఇతివాక్యశేషః - తమేవపరమాత్మానంపునస్తౌతి-
తచ్చక్షురిత్యాదినా- తచ్ఛ్రుతిప్రసిద్ధం- చక్షుస్సర్వేషాంజ్ఞానప్రదం-
దేవానాంహితం - శుక్రంశుద్ధస్వరూపముచ్చరత్ - ఉద్యద్రూపం
శుద్ధస్వరూపత్వాన్నకదాచిదపిప్రహీణమిత్యర్థః - ఏతాదృశంపుర
స్తాచ్చరదశ్శతంపశ్యేమ - బలారోగ్యైశ్వర్యాదియుక్తాః పశ్యేమ -
సాక్షాత్కుర్మః - సాక్షాత్కారసిద్ధ్యర్థంజీవేమ - నందామసన్మి
త్రసత్పుత్రసఖిప్యాదిభి ర్భగవద్గుణచేష్టితా న్యాలోచయంతస్సమృ
ద్ధాస్స్యామ - మోదామపూర్వోక్తానందస్యచరమావస్థాప్రమోదః-
భవామ ఉత్తరోత్తరమభివృద్ధకరాస్స్యామ - ప్రియహితాలాపాన్
భగవత్కథాశ్శృణువామ - ప్రబ్రువామ - బాహ్యకుదృష్టీన్ప్రతి
ప్రకృష్టవక్తారస్స్యామ - అజీతాస్స్యామ - వేదవిరోధవాదిభిశ్శుష్క
తార్కికైశ్శరదశ్శతం - సంవత్సరశతం నపరాజితాస్స్యామ - జ్యోక్
చిరకాలంసూర్యం పరమాత్మానందృశే దృష్టుమాశాస్మహే-యఉద
గాన్మహతోర్ణవాత్ - యోమహతస్సముద్రాత్ - అనేనతత్త్వాంతర
ముపలక్ష్యతే - ఉపర్యుదగాత్ ఉద్యద్దృశ్యతే శ్రుతిభిరితి శేషః - స
రిరస్యసలిలస్యమధ్యాన్మధ్యే - విభ్రాజమానఃవిశేషేణప్రకాశమానః
సర్వాంతర్యామి తయాఅవస్థానేపి తత్తద్ధేయాసం సంస్పృష్టత్వం
ప్రకాశమానత్వం - అనశ్నన్నన్యో అభిచాకశీతిశ్రుతేః - సరిర
స్యమధ్యాద్య ఉదగాన్మహతోర్ణవాదితి విశేషణద్వయేన భగవతస్స
ర్వేషా మంతర్బహిర్వ్యాపకత్వముక్తం భవతి - సమావృషభ ఇతివృ
భస్సర్వేషాం వల్లభః - వృషంధర్మంభాసయతీతివా వృషభః - లో

హితాక్షః పుణ్డరీకాక్షత్వాదక్ష్ణో లోకహితత్వం - విపశ్చిత్సర్వజ్ఞ స్సూర్యః పరమాత్మా మాం మనసా సత్యసంకల్పేన పునాతు - ప్రతిబంధకనివృత్తిం కృత్వా స్వానుభవయోగ్యం కరోతు ॥

మూలం ॥ ఇమంమేవరుణ ఇత్యాదేశ్శున శ్శేఫ ఋషిః- గాయత్రీఛందః - వరుణోదేవతా - ఉపస్థానే వినియోగః - ఇమంమేవరుణ శ్రుధీహవమద్యాచ మృడయ త్వామవస్యు రాచకే-తత్వాయామి బ్రహ్మణా వందమాన స్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః - అహేడమానో వరుణేహబోధ్యురుశగ్ంసమాన ఆయుః ప్రమోషీః యచ్చిద్ధితే విశో యథా ప్రదేవ వరుణ వ్రతం - మినీమసిద్యవిద్యవి ॥ యత్కించేదమిత్యస్య వసిష్ఠ ఋషిః - త్రిష్టుప్ ఛందః - వరుణోదేవతా - ప్రార్థనే వినియోగః - యత్కించేదం వరుణ దైవ్యే జనేభిద్రోహం మనుష్యాశ్చరామసి అచిత్తీయత్త వధర్మా యుయోపిమామాన స్తస్మాదేనసోదేవరీరిషః కితవాసో యద్రిరిపుర్నదివి యద్వాఘాసత్యముతయన్నవిద్మ సర్వాథావిష్యశిథిరేవ దేవాథా తేస్యామవరుణ ప్రియాసః ॥

భాష్యం ॥ హేవరుణపరమాత్మన్ - వరుణోవారుణోవృక్ష ఇతితన్నామ సహస్రపాఠాత్ - వరుణః పరమాత్మా వరుణ ఏవ వారుణః - వరుణమావరణం చేతనాచేతనాత్మక ప్రపంచస్య ఆవరణభూత ఇత్యర్థః - యద్వా సర్వత్ర వసతి పాతకౌఘాన్ వృణక్తి సంపదౌఘాన్ దదాతీతి వా వరుణః - ఇమం ప్రార్థనారూపం హవం ప్రార్థనాహ్వానం శ్రుధి శ్రుణు - అద్యాచ మృడయ అద్యాచ ఇదానీమేవ మాం సుఖినం కురు - త్వామవస్యురాచకే - అవస్యుః అవనం రక్షణం ఆత్మనో రక్షణమిచ్ఛన్ - ఆచకే త్వాం తృప్తిం యాచయామి - అచతృప్తౌ వితిధాతో స్త్వమర్థితార్థ ప్రదానచతుర ఇతి ప్రసిద్ధః ఖలు - తత్త్వాయామి బ్రంహ్మణా వందమానః తత్తస్మాత్త్వా త్వాం - బ్రంహ్మణా వేదేన ప్రణవేన వా - వందమానః స్తువన్ - యామి శరణం ప్రపద్యే - శరణాగత మనోరథ సాఫల్య కరణం శరణ్యస్య వైధోధర్మ ఇతి కపోతవానరాదివృత్తాం తేషు సుప్రసిద్ధం - సర్వజ్ఞస్య సర్వశక్తేరపార కారుణ్య సౌశీల్య వాత్సల్యాది జలధేః కింవక్తవ్యమితి - యజమానో హవిర్భిః యతో భగవదాశ్రయణం ఫలావినాభూతం తత్రస్మాదేవ హేతోర్యజమానః పురోడాశాదిభిః హవిర్భిః సత్వామేవ యజన్ స్వాభిలషిత

సిద్ధిం ప్రార్థయతే యద్వా ముముక్షోః ప్రథమపర్వభూతకర్మయోగనిష్ఠస్య ఫలావినాభావే కిమువక్తవ్యం - శరణాగతస్య సర్వాత్మనా న్యస్తభరస్యేతి కైముతికన్యాయేన ప్రదర్శనాత్ - తదాశాస్త ఇత్యాదికమస్యాం యోజనాయాం తచ్ఛబ్దేన పూర్వోక్తసుఖరూపఫలముచ్యతే - అహేడమానో వరుణే హబోధి - హే వరుణ - అహేడమానః - అక్రుద్ధస్సన్ - ఇహాస్మిన్ లోకే మమయాచ్ఞాం - బోధి - బుధ్యస్వ - అనాదికాలోపచితాకృత్యకరణకృత్యాకరణాదికమనన్తమపరాధజాతం మయ్యాలోచ్యన క్షమామి క్షిపామీతి కోపోనకార్యః - త్వద్విషయశరణాగత్యుక్తిమాత్రేకృతేత్వయాసర్వస్యాపి క్షన్తవ్యత్వాత్ - నహిత్వత్ప్రసాదకోపవ్యతిరేకేణపుణ్యపాపాత్మకం కిఞ్చిద్వస్తూపలభ్యతే - ఉరుశగ్ సమానఆయుః ప్రమోషీః - ఉరుశగ్ంస - మహాకీర్తే - రిపూణామపివత్సల ఇతివాత్సల్యాది గుణగణౌఘమహార్ణవ ఇతిప్రథితకీర్తే - నః - అస్మాకం - ఆయుః మాప్రమోషీః - నప్రణాశయ - శరణాగతైరస్మాభిః క్రియమాణేషు సేవాపర్వసునకాలవిచ్ఛేదః కార్యఇత్యర్థః నహిభగవన్తం ప్రపన్నో ముముక్షురాయుర్మాత్రమాశాస్తే - యచ్ఛిద్ధితఇత్యాది - ఛిద్ధీత్యవ్యయద్వయం పాదపూరణార్థం - హే దేవ అనన్తక్రీడోపకరణైరనవరతక్రీడన - వరుణభగవన్ - తే - తవ - యద్వ్రతం త్వాముద్దిశ్య క్రియమాణమారాధనాదికం త్వదారాధనరూపం వ్రతంద్యవిద్యవిదివసేదివసే సర్వదా సర్వకాలం ప్రమినీమసి ప్రణాశయామ ప్రమినీమసీత్యనేన సమ్బన్ధః - కథమివ యథావిశోమనుష్యాః అజ్ఞా ఇత్యర్థః - తస్మాత్త్వదారాధనవైకల్యనిమిత్తమపరాధం త్వమేవక్షమస్వేతి నిర్భరత్వానుసన్ధానం కష్టాత్మనాదర్శితం భవతి - యత్కిఞ్చేదమిత్యాదినా - హే వరుణ దైవ్యేజనే దేవేషూపలక్షణమేతత్ - యేతుత్వదాజ్ఞావర్తినో మహానుభావాస్తే మనుష్యానికృష్టకర్మాణో వయం అభిద్రోహమపరాధమపి చరామసి చరామః - యత్కిఞ్చేదం యత్కిఞ్చ ఇదమితి అభిద్రోహవిశేషణం - యేనహేతునా అపరాధః క్రియత ఇతి తత్రాహ అచిత్తీతి - అచిత్త్యా అజ్ఞానేనేత్యర్థః - కిఞ్చ యద్యస్మాత్తవధర్మాః - త్వదీయ్యానిధర్మాణియుయోపిమ - నాశయామః అనేనభగవద్ద్రోహో భాగవతద్రోహశ్చ ఉక్తో భవతి - హే దేవభగవన్

నః అస్మాక తస్మాత్పూర్వోక్తా దేనసః ఉభయవిధపాపాన్మారీ రిషః మాహింసీః - స్వీకృతభరేణత్వయైవతత్సర్వం క్షన్తవ్యమితిభావః- కితవాసోధూర్తాః - కపటినోవావయం రిరిపుః - శత్రుః - నేతివార్థః - శత్రు రివేత్యర్థః - దివిదేవనంకృతవన్తః దేవనంనిషిద్ధక్రీడనం శత్రువద్వయం పాపంకృతవన్త ఇత్యర్థః - యద్వాఘేతిపాదపూరణార్థః తత్రహేతుః - సత్యం- బ్రహ్మ - యన్నవిద్మ-నజానీమ - అతఏవచోరవత్పాపం కృతవన్తఇత్యర్థః - సర్వధా సర్వాణితాని పాపాని-విష్య-విమోచయ - శిధిరా -శిథిలాని- ఇవశబ్దఃపాదపూరణార్థః - హేవరుణ - అథఅనన్తరం - తే - తవ - ప్రియాసః-ప్రియాస్స్యామః - త్వయాసకలపాపవిమోచనేకృతే అతీవముక్తసమస్తబన్ధావయం ప్రియోహిజ్ఞానినోత్యర్థ మహంసచమమప్రియఇతివదుత్తరోత్తరంప్రీతివర్ధకాత్వదిచ్ఛానువిధాయినఃతత్స్వరూపగుణవిభూత్యనుభవైకరసాభవేమ ఇత్యర్థః - అత్రసర్వత్రసూర్యవరుణశబ్దాస్తదన్తర్యామి నారాయణపరతయాశ్రుతిస్మృతివేదాన్తైరవగన్తవ్యా ।

❋ షష్ఠిప్రబన్ధనిర్మాతా శఠకోపమునీశితుః ❋
❋ దాసోనారాయణమునిర్నిత్యమన్త్రానుదక్షయత్ ❋

శ్రీవణ్ శఠకోపశ్రీనారాయణయతీన్ద్రమహాదేశికకృతం
సంధ్యాభాష్యంసమాప్తం.

శ్రీమతేలక్ష్మీనృసింహ పరబ్రహ్మణేనమః.

శ్రియై నమః

ఆచమనవిధిః,—అథాచమనవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామః - ప్రాఙ్ముఖోదఙ్ముఖో వాబద్ధశిఖో యజ్ఞోపవీతీ - నోష్ణాభిర్నక్షారాభిర్నలవణాభిర్నదుర్గన్ధాభిర్ననఖైర్నహస్తైర్నదూషితాభిర్నబహిర్జానుర్నవిరళాఙ్గుళీభిః నహసన్నలోకయన్నరోచయేద్బ్రాహ్మణస్యదక్షిణే హస్తేపఞ్చతీర్థానిభవన్తి-అఙ్గుళ్యగ్రేదైవం-స్వల్పాఙ్గుళిమూలమార్షం-మధ్యేఅగ్నితీర్థం-అఙ్గుష్ఠతర్జన్యోర్మధ్యేపైతృకం- అంగుష్ఠమూలేపశ్చాత్లేఖంతద్బ్రాహ్మంతీర్థం- మాషమగ్నాస్తుతన్మాత్రం త్రిఃపిబేదాపో గోకర్ణవద్ధస్తేన త్రిరాచామేత్-ప్రథమంయత్పిబతి తేనఋగ్వేదంప్రీణాతిద్వితీయ్యంయత్పిబతి తేనయజుర్వేదంప్రీణాతి - తృతీయ్యంయత్పిబతి తేనసామవేదంప్రీణాతి- ప్రథమంయత్పరిమృజతి తేనాథర్వణవేదంప్రీణాతి - యన్ముఖం తేనాగ్నిర్యచ్చక్షుషీ తేనచన్ద్రాదిత్యౌయన్నాసికే తేనప్రాణాపానౌ - యచ్ఛ్రోత్రం తేనదిశః - యన్నాభిం తేనేన్ద్రః-యదంగుష్ఠయోస్స్రవన్త్యాపో తేనకుబేరాదయః సర్వాదేవతాఃప్రీణాతి - అంగుష్ఠానామికాభ్యాన్తునేత్రే - అంగుష్ఠకనిష్ఠికాభ్యాంశ్రోత్రే - అంగుష్ఠమధ్యమాభ్యాంబాహూ - అంగుష్ఠేననాభించతురంగుళిభిర్హృదయం సర్వైర్మూర్ధానముపస్పృశేత్ - ఏతేనవిధినా యుక్తోలుప్యతే నకదాచనేత్యాహ భగవాన్బోధాయనః - ఇత్యాచమనవిధిః ॥ అయంచశ్రౌతాచమనప్రకారః ॥

అథ దేవర్షిపితృతర్పణక్రమః

ఆచమ్య - ప్రాణానాయమ్య - శ్రీభగవదాజ్ఞయా శ్రీభగవత్కైఙ్కర్యరూపం శ్రీమన్నారాయణప్రీత్యర్థం దేవర్షిపితృతర్పణంకరిష్యే - ఇతిసఙ్కల్ప్య - బ్రహ్మాదయోయేదేవాః తాన్దేవాంస్తర్పయామి- సర్వాన్దేవాంస్తర్పయామి- సర్వదేవగణాంస్తర్పయామి-సర్వదేవపత్నీస్తర్పయామి - సర్వదేవగణపత్నీస్తర్పయామి - కృష్ణద్వైపాయనాదయోయేఋషయః - తాన్ఋషీంస్తర్పయామి - సర్వాన్ఋషీంస్తర్పయామి - సర్వఋషిగణాంస్తర్పయామి- సర్వఋషిపత్నీస్తర్పయామి - సర్వఋషిగణపత్నీస్తర్పయామి - ప్రజాపతిం కాణ్డఋషింతర్పయామి - సోమంకాణ్డఋషింతర్పయామి- అగ్నింకాణ్డఋషింతర్పయామి- విశ్వాన్దేవాన్కాణ్డఋషీంస్తర్పయామి- సాంహితీర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి - యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద

గ్పయామి - వారుణీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి - హవ్యవాహ
నంతర్పయామి - విశ్వాన్ దేవాన్ కాణ్డఋషీం స్తర్పయామి - బ్రహ్మా
ణగ్ స్వయమ్భువంతర్పయామి - విశ్వాన్ దేవాన్ కాణ్డఋషీగ్ స్తర్ప
యామి- అరుణాన్ కాణ్డఋషీం స్తర్పయామి- సదసస్పతింతర్పయామి-
ఋగ్వేదంతర్పయామి - యజుర్వేదంతర్పయామి - సామవేదంతర్ప
యామి- అథర్వణవేదంతర్పయామి- ఇతిహాసపురాణాం స్తర్పయామి-
సోమఃపిత్రుమాన్ యమోఙ్గిరస్వాన్ అగ్నికవ్యవాహనాదయో యేపిత
రః - తాన్ పితౄం స్తర్పయామి - సర్వాన్ పితౄం స్తర్పయామి -
సర్వపితృగణాం స్తర్పయామి - సర్వపితృపత్నీ స్తర్పయామి - సర్వపి
తృగణపత్నీ స్తర్పయామి - ఊర్జంవహన్తీరమృతంఘృతం పయః
కీలాలంపరిస్రుతం స్వధాస్థతర్పయతుమేపితౄన్ - తృప్యత 3 -
ఇతిదేవర్షిపితృతర్పణక్రమః॥అథబ్రహ్మయజ్ఞక్రమః॥త్రిరాచమ్య-ప్రా
ణానాయమ్య - శ్రీభగవదాజ్ఞయా శ్రీభగవత్కైఙ్కర్యరూపం శ్రీ
మన్నారాయణప్రీత్యర్థం బ్రహ్మయజ్ఞేనయక్ష్యే - ఇతిసంకల్ప్య -
విద్యుదసివిద్యమే పాప్మానమృతాత్సత్యముపైమి - పాదౌప్రక్షాళ్య-
శ్రౌతాచమనంకృత్వా - త్రిఃప్రాణానాయమ్య - ఓంభూః - తత్స
వితుర్వరేణ్యం ఓంభువః భర్గోదేవస్యధీమహి ఓంసువః - ధియో
యోనఃప్రచోదయాత్ - ఓంభూః - తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదే
వస్యధీమహి - ఓంభువః - ధియోయోనఃప్రచోదయాత్ - ఓంసువః
తత్సవితుర్వరేణ్యంభర్గోదేవస్యధీమహిధియోయోనఃప్రచోదయాత్ -
ఓంభూర్భువస్సువః-తత్సవితుర్వరేణ్యంభర్గోదేవస్యధీమహిధియో
యోనఃప్రచోదయాత్- సత్యంతపశ్శ్రద్ధాయాంజుహోమి- హరిఃఓం-
అగ్నిమీడేపురోహితం యజ్ఞస్యదేవమృత్విజం-హోతారగ్ంరత్న
ధాతమం - హరిఃఓం ౧-ఇషేత్వోర్జేత్వా వాయవస్థోపాయవస్థః
దేవోవస్సవితాప్రార్పయతు శ్రేష్ఠతమాయకర్మణే - అగ్నఆయా
హివీతయేగృణానోహవ్యదాతయే- నిహోతాసత్సుబర్హిషి - హరిః
ఓం ౧-శన్నోదేవీరభిష్టయఆపోభవన్తుపీతయేశంయోరభిస్రవన్తునః-
హరిఃఓం - నమోబ్రహ్మణేనమో స్త్వగ్నయే - నమఃపృథివ్యైనమ
ఓషధీభ్యః నమోవాచేనమోవాచస్పతయే నమోవిష్ణవేబృహతేకరో
మి - వృష్టిరసివృశ్చమేపాప్మానమృతాత్సత్యముపాగాం ॥ ఇతిబ్రహ్మ
యజ్ఞవిధిః ॥

పుటం	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
౨	౧	మెద్వై	యద్వై
౩	౨	మవశిష్టత్వాత్	మశివత్వాత్
౩	౨౨	ఆలం	అలం
౩	౩౦	నామరూాపె	నామరూప
౪	౧	వ్యాకరవాణో	వ్యాకరణో
౪	౧౩	అనుష్టుపం	అనుష్టుప్
౮	౬	పాపెబ్యో	పాపెభ్యో
౩	౨	భువన	శ్రవన
పుటం	పఙ్క్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
౧౦	౧౪	బ్రంహ్మాత్వ	బ్రంహ్మాత్మ
౧౧	౮	గాయత్రీ	గాయత్రీం
౧౧	౧౩	ఆయూతు	ఆయాతు
౧౨	౧౨	హ్యనుజ్ఞానుం	హ్యనుజ్ఞానం
౧౨	౧౭	చరషణీ	చర్షణీ
౧౩	౧	భవగతో	భగవతా
౧౪	౨౦	విపశ్యన్మ	విపశ్చిన్మ
౧౫	౨౯	ఆంజతో	ఆదంతో
౧౬	౨౯	మంర్పపి	మంతరపి
౧౭	౧౯	కృష్టే	కృష్టి